

Cesars aanpak

Eerder verschenen van Cesar Millan
Praktische gids voor een gelukkige hond
Cesar, de leider van het roedel
Cesars aanpak voor puppy's

Cesar Millan

MET MELISSA JO PELTIER

Cesars aanpak

om weer baas te worden over je hond

the house of books

Eerste druk, april 2011
Achtste druk, maart 2016

Oorspronkelijke titel: *Cesar's Way*
Oorspronkelijk uitgegeven door: Harmony Books, a trademark of Random House, Inc.,
New York 2006
© Cesar Millan en Melissa Jo Peltier, 2006
© Vertaling uit het Engels: Cherie van Gelder, 2011
© Nederlandse uitgave: The House of Books, Amsterdam 2016
Omslagontwerp: Ingrid Bockting, Amsterdam
© Omslagfoto: Judith Djierzawa
Typografie: ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 5106 4
ISBN 978 90 443 3210 0 (e-book)
NUR 431

www.thehouseofbooks.com
www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

The House of Books is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Opgedragen aan de nagedachtenis van mijn grootvader
Teodoro Millan Angulo
en
mijn vader, Felipe Millan Guillen,
die ik allebei bedank omdat ze me oprechte waardering, respect en liefde
voor Moeder Natuur hebben bijgebracht.*

*Speciale dank gaat uit naar mijn moeder, Maria Teresa Favela d'Millan,
die me heeft geleerd hoe machtig een droom kan zijn.*

Met Scarlett

WOORD VAN DANK

Dit eerste boek betekent ontzettend veel voor me en het is dan ook heel belangrijk dat ik erkentenis betoon aan alle mensen die mij in mijn leven op de een of andere manier beïnvloed hebben en me hebben geholpen het punt te bereiken waarop ik iets kan doen waarvan ik altijd heb gedroomd: een boek schrijven! Er zijn mensen bij die ik nooit heb ontmoet, maar ze hebben allemaal geholpen de manier te bepalen waarop ik denk en werk.

De eerste persoon is Jada Pinkett Smith, die veel meer is geweest dan zomaar een cliënt: ze is mijn raadgever geweest, mijn gids en mijn rolmodel. Bedankt, Jada, niet alleen voor je geweldige geestkracht, maar ook omdat je me hebt geleerd wat onvoorwaardelijke vriendschap is.

Jay Real heeft me onder zijn vleugels genomen en hem komt de eer toe dat hij me de regels, de grenzen en de beperkingen van de zakenwereld heeft bijgebracht. Jay, je bent een man van eer. Je wist instinctief op welk moment je me bij de hand moest nemen en me leiding moest geven, maar je onderkende ook het moment waarop het tijd voor me was om op eigen benen te staan. Daarvoor zal ik je altijd dankbaar blijven.

Er zijn ook twee vrouwen die ik moet bedanken, de vrouwen die de leiding hadden over een trimsalon in San Diego en die me in dienst namen toen ik voor het eerst naar de Verenigde Staten kwam. Vergeef me dat ik me jullie namen niet meer kan herinneren, ik sprak toen nog geen Engels en ik had moeite met Amerikaanse namen. Maar als jullie dit lezen, weet dan dat ik nooit zal vergeten wat jullie voor me hebben gedaan. Ik beschouw jullie als mijn eerste (maar niet mijn laatste!) Amerikaanse beschermengelen.

Over 'zelfhulp'-auteurs en -experts wordt in de media vaak minachtend gedaan, maar ik dank mijn huidige succes aan een aantal van dit soort personen. Oprah Winfrey heeft een grote invloed op me gehad, lang voordat ik het voorrecht had om haar persoonlijk te leren kennen en met haar honden te werken. Haar programma *How To Say No* heeft in het begin van mijn carrière mijn leven volkomen veranderd, omdat ik destijds alleen maar nee verkocht aan mijn gezin en ja zei tegen de rest van de wereld. Bedankt, Oprah, voor je wijsheid en inzicht. Door de manier waarop jij je leven en je werk aanpakt, zul je voor mij altijd de belichaming blijven van 'kalme, zelfverzekerde energie'. Je bent echt een sublieme 'roedelleider' voor het menselijk ras!

Er zijn anderen die ik ook moet noemen en aanbevelen, omdat ze zoveel invloed hebben gehad op mijn leven en de manier waarop ik met honden omga. Anthony Robbins heeft me geleerd hoe ik voor mezelf een doel moet bepalen en me strikt moet houden aan de dingen die ik moet doen om dat doel te halen. Dr. Wayne Dyer heeft me geleerd hoe groot de kracht van voornemens is. Deepak Chopra heeft me geholpen om duidelijkheid te brengen in mijn opvattingen over het evenwicht tussen lichaam en ziel en onze banden met de natuurlijke en de geestelijke wereld. Dr. Phil McGraw leerde me om mensen op een vriendelijke manier dingen te vertellen die ze liever niet willen horen en hielp me ook om op een beschaafde manier te accepteren dat mijn adviezen niet iedereen aanspreken. Het boek *Mannen komen van Mars, vrouwen van Venus* van psycholoog John Gray is de redding voor mijn huwelijk geweest.

Er was een tijd in mijn leven dat ik me wanhopig afvroeg of ik gek was, en of ik echt de enige persoon ter wereld was met de overtuiging dat hondenpsychologie – in tegenstelling tot hondentraining – de oplossing was om probleemhonden te helpen. *Dog Psychology: The Basics of Dog Training* van wijlen dr. Leon F. Whitney en *The Dog's Mind* van dr. Bruce Fogle waren de twee boeken die me geestelijk op de been hielden en me steunden in het idee dat ik op de juiste weg was.

Toen de *Los Angeles Times* in 2002 een artikel over me publiceerde, werd mijn Dog Psychology Center plotseling bestormd door een legertje Hollywood-producers die me stuk voor stuk gouden bergen beloofden als ik mijn leven en mijn ‘rechten’ geheel in hun handen zou leggen. Sheila Emery en Kay Sumner waren de enige twee die niets van mij wilden hebben en die ook niet met wilde beloften aankwamen. Dankzij hen kwam ik in contact met de MPH Entertainment Group – Jim Milio, Melissa Jo Peltier en Mark Hufnail. De combine MPH/Emery-Sumner verkocht mijn programma, *Dog Whisperer with Cesar Millan*, aan het National Geographic Channel. In tegenstelling tot andere producers die contact met me hadden gezocht, hebben de eigenaren van MPH nooit geprobeerd me te veranderen. Ze hebben me nooit ofte nimmer gevraagd me voor te doen als iets wat ik niet was. Ze wilden me precies zo brengen als ik was: geen franje, geen showbizz, alleen de aard van het beestje. Kay, Sheila en de drie eigenaren van MPH – die ik altijd mijn ‘televisieroedel’ noem – hebben me geholpen met twee benen op de grond te blijven staan en mijn evenwicht te bewaren in een bedrijfstak waarin nieuwkomers maar al te vaak onderuitgaan.

Dan wil ik nog graag mijn twee heel bijzondere kinderen bedanken, Andre en Calvin. Zij hebben een vader die bijzonder toegewijd is aan zijn missie, een missie die vaak tijd opeist die ook aan hen besteed had kunnen worden. Ik wil hen nu, terwijl ze opgroeien, op het hart drukken dat ik altijd aan hen denk, ook als ik niet bij ze ben. Jullie zijn een stel fantastische knullen, die me de motivatie geven

om door te gaan. Als ik mijn stempel op de wereld kan drukken, dan is dat voor jullie. Ik wil dat jullie opgroeien in een eerbare familie, die voor iets belangrijks staat. Andre en Calvin, ik hoop dat jullie je afkomst altijd zullen herinneren en koesteren.

En het belangrijkste van alles, mijn kracht en mijn ruggengraat, is mijn vrouw, Ilusion Wilson Millan. Ik ben ervan overtuigd dat er geen gelukkiger man is dan de man die een vrouw heeft die voor honderd procent achter hem staat en ik ben zo'n geluksvogel. Ilusion en ik waren al samen voordat ik 'iemand' was of iets had. Ze heeft me getoond hoe belangrijk onvoorwaardelijke liefde is en tegelijkertijd heeft ze me 'heropgevoed'. Ik kom uit een nuchtere omgeving, maar voordat ik met mijn vrouw trouwde, was ik een beetje de weg kwijtgeraakt. Ik werd egoïstisch en wist niet meer waar mijn prioriteiten lagen. Ilusion heeft me weer met twee benen op de aarde gezet. Ze heeft me regels bijgebracht en me geleerd waar mijn grenzen liggen en wat mijn beperkingen zijn. Ze heeft altijd gevochten voor wat volgens haar het best was voor onze relatie en ons gezin en in dat opzicht heeft ze nooit water bij de wijn gedaan. Ze houdt net zoveel van mensen als ik van honden. In het begin van mijn carrière was het voor mij gemakkelijker om het mensenaandeel in de mens-hondrelatie te negeren, maar Ilusion begreep meteen dat het de mensen waren die moesten leren wat er nodig was om honden gelukkig te maken. Ze is ook de meest genereuze en vergevingsgezinde persoon die ik ooit heb ontmoet. Zij weet wat ware vergeffenis inhoudt – niet alleen in woorden maar ook in daden vergeving schenken – en dat betekent dat zij vergeffenis heeft geschonken aan bepaalde personen die verantwoordelijk waren voor bijzonder traumatische dingen die haar zijn overkomen. Dat op zich is al een bron van inspiratie voor mij. Ilusion, elke ochtend als ik mijn ogen opendoe, ben ik weer trots en vereerd dat jij mijn vrouw bent.

En ten slotte zijn er nog de honden. Als ik een boom zou zijn, dan waren alle mensen in mijn leven verantwoordelijk voor mijn groei, maar honden zouden nog altijd mijn wortels zijn. Zij zorgen ervoor

dat ik geard blijf. In elke hond die ik zie, woont de geest van mijn grootvader, de man die de meeste invloed heeft gehad op mijn levensdoel. Hij liet me als eerste kennismaken met het wonder van dieren en met de wonderen van Moeder Natuur. Honden lezen geen boeken, dus deze erkenning betekent niets voor hen. Maar ik hoop dat ze altijd, als ik bij hen in de buurt ben, de uitstraling zullen voelen van mijn eeuwige dank voor alles wat zij me hebben geschonken.

Melissa Jo Peltier zegt dank aan:

Laureen Ong, John Ford, Colette Beaudry, Mike Beller en Michael Cascio bij het National Geographic Channel. Daarnaast aan Russel Howard en Chris Albert, van hun zeer bekwame publiciteitsafdeling, aan onze staf en medewerkers van *Dog Whisperer with Cesar Millan*, die steeds schitterend vakwerk afleveren; aan Scott Miller bij Trident Media Group voor zijn geduld en zijn vertrouwen; aan de onvergeleijkbare Ronald Kessler die me bij Trident heeft geïntroduceerd; aan Kim Meisner en Julia Pastore van Harmony Books voor hun vakmanschap; aan Heather Mitchell, verantwoordelijk voor de research en controle; aan Kay Sumner en Sheila Emery, die Cesar op ons pad hebben gebracht; aan Ilusion Millan voor haar vertrouwen en vriendschap; aan Jim Milio en Mark Hufnail voor tien fantastische jaren van samenwerking waaraan nog lang geen eind is gekomen; aan Euclid J. Peltier (pap) voor de inspiratie; aan de lieve Caitlin Gray die een zomer lang geduld met me heeft gehad terwijl ik aan het schrijven was; en aan John Gray, mijn grote liefde: jij hebt alles veranderd.

En natuurlijk aan Cesar. Bedankt, Cesar, dat je mij de eer hebt gegund om deel uit te maken van je doelstelling.

INHOUD

Voorwoord van Jada Pinkett Smith 15

Voorwoord van Martin Deeley 17

Inleiding 19

Even over sekse 25

PROLOOG

Een hondenleven 29

1

Opgroeien met honden 41

Een blik over de grens

2

Als wij met dieren konden praten 83

De taal van energie

3

Hondenpsychologie 105
Een bank is niet nodig

4

De macht van het roedel 135

5

Problemen 169
Hoe wij onze honden verpesten

6

De red zone 199
Gevaarlijke agressie

7

Cesars succesformule voor een evenwichtige
en gezonde hond 227

8

‘Kunnen we het niet gewoon leuk houden?’ 267
Simpele tips om gelukkig samen te leven met je hond

9

Voldoening voor onze honden, voldoening voor onszelf 305

Overzicht van de door Cesar gebruikte termen 309

Aanbevolen literatuur 313

Noten 315

Foto- en illustratieverantwoording 320

Index 321

Over de auteurs 335

VOORWOORD VAN JADA PINKETT SMITH

Ik moet jullie waarschuwen dat je dankzij de hondenpsychologie van Cesar Millan net zoveel over jezelf te weten zult komen als over je hond(en). Wij mensen zijn namelijk degenen die het concept zijn kwijtgeraakt van de natuurlijke rangen en standen die binnen de hondenwereld gelden. Door ons gebrek aan kennis van de natuur van onze huisdieren en hun behoeften ontzeggen wij ze het gebruik van de natuurlijke instincten die zij nodig hebben om te overleven. Daardoor ontstaat het onevenwichtige en ongelukkige huisdier dat ons meer hoofdpijn dan vreugde bezorgt. Cesar helpt ons begrip te krijgen voor de natuurlijke manier van leven van onze honden, waardoor ze evenwichtiger en gelukkiger worden. En als onze honden die toestand hebben bereikt, kunnen wij een gezondere kameraadschap met hen opbouwen.

Met zijn geduld en wijsheid is Cesar een zegen geweest voor mijn gezin, mijn honden en mezelf. Dus, nieuwe leerlingen, sta open om nieuwe dingen te leren en diezelfde zegen te ontvangen.

VOORWOORD VAN MARTIN DEELEY

Voorzitter Internationale Vereniging van Hondentrainers

Tegenwoordig zijn er meer slecht opgevoede honden dan ooit tevoren, ook al hebben we meer boeken, meer hulp, meer trainingsfoefjes en zeker meer hondensnoepjes. We hebben de middelen om ons te helpen een hond te krijgen die zich keurig gedraagt, maar toch ontbreekt het ons aan voldoende kennis van de aard van onze honden. Hoewel we voor het merendeel goedbedoelende en liefhebbende hondenbezitters zijn, kan dit gebrek aan begrip een groot aantal veelvoorkomende hondenproblemen veroorzaken. Om het maar eens kort samen te vatten: honden zijn geen kleine mensjes. Ze denken niet als mensen, gedragen zich niet als mensen, en zien de wereld niet op dezelfde manier als mensen. Honden zijn honden en we moeten ze het respect geven waar ze als hond recht op hebben. We bewijzen ze een bijzonder slechte dienst door ze als mensen te behandelen en op die manier al die gedragsproblemen te veroorzaken waarmee we tegenwoordig geconfronteerd worden.

Vanaf het eerste moment dat ik Cesar Millan in zijn programma *Dog Whisperer* met honden zag werken wist ik dat hij dat begreep. Hij is een unieke man die niet bang is om politiek incorrect te zijn, die praat over het leidinggeven aan honden en die niet aarzelt om

een hond te corrigeren als dat nodig is. Ik ben elke keer weer onder de indruk van de manier waarop Cesar zowel met honden als met hun baasjes weet om te gaan. Cesar slaagt erin om op een manier die iedere hondenbezitter begrijpt uit te leggen waardoor het probleem is ontstaan. Zijn persoonlijkheid, zijn hartelijkheid en zijn gevoel voor humor zijn onweerstaanbaar; geconfronteerd met zijn charme zal zelfs de meest koppige eigenaar bereid zijn om te luisteren en te veranderen. Hij kan niet alleen uitleggen wat het probleem is, hij kan het ook herstellen. Met een minimum aan verbale communicatie doet de hond wat hem gezegd wordt en verandert hij van houding en gedrag. Honden reageren meteen op Cesars rustige, zelfverzekerde aanpak. Dit is met recht een man die de taal der honden spreekt.

In dit boek herinnert Cesar ons eraan dat het belangrijkste bij het africhten van een hond is een gezonde relatie tussen mens en hond te scheppen, een verstandhouding waarbinnen de grenzen voor beide partijen duidelijk zijn afgebakend. Ik weet uit eigen ervaring hoe essentieel dat is. Mijn eerste hond, Kim, gedroeg zich nooit agressief of onbehoorlijk in het openbaar of tegenover mensen die bij mij thuis op bezoek kwamen. Tegenwoordig zouden mensen zeggen: 'Wat een goed opgevoede hond.' Maar het was geen kwestie van opvoeding, het was het gevolg van onze onderlinge relatie, die gebaseerd was op de drie belangrijkste elementen waar Cesar in dit boek de nadruk op legt: beweging, discipline en genegenheid.

Cesar toont ons hoe we een dergelijke relatie kunnen opbouwen en helpt ons onze honden beter te begrijpen. Hij legt ook uit hoe honden hun gedrag en houding kunnen veranderen als ze maar op de juiste manier aangepakt worden. Dat is essentiële informatie voor iedereen die prijs stelt op een wat rustiger leven samen met onze gewaardeerde gezelschapsdieren.

INLEIDING

Word je stapelgek van je hond? Is hij of zij agressief, nerveus, angstig, of gewoon een druktemaker? Misschien heeft die trouwe viervoeter van je wel iets wat hij of zij niet kan laten, of het nu gaat om het bespringen van iedereen die bij jou binnenkomt, of het voortdurend bedelen om een spelletje apport met steeds dezelfde vieze groene tennisbal.

Of heel misschien denk je wel dat je een keurig afgericht huisdier hebt, maar zou je liever een wat meer bevredigende relatie met hem of haar willen hebben. Misschien wil je graag leren wat je hond beweegt en wil je weten wat er allemaal in die kop omgaat, om zo een nauwere band met het dier te krijgen.

Als het antwoord op een van de bovenstaande vragen ‘ja’ is, dan ben je hier aan het juiste adres.

Mocht je mij niet kennen van mijn tv-serie, *Dog Whisperer*, op het National Geographic Channel, dan wil ik mezelf graag even voorstellen. Mijn naam is Cesar Millan en ik wil jullie deelgenoot maken van de kennis die ik gedurende mijn leven heb verworven door met honden te werken en samen te leven – met inbegrip van de duizenden ‘hopeloze’ gevallen die ik in de loop der jaren heb heropgevoed.

Eerst even iets over mezelf: ik kwam in 1990 vanuit Mexico naar de Verenigde Staten zonder een cent op zak en met de droom en de ambitie om de beste hondentrainer ter wereld te worden. Ik begon als trimmer, maar al binnen tien jaar werkte ik met roedels overdreven agressieve rottweilers, waaronder een paar honden die toevallig het eigendom waren van een geweldig echtpaar dat je misschien wel kent: Will Smith en Jada Pinkett Smith. Will en Jada, twee hondenbezitters die hun verantwoordelijkheden niet schuwen, waren onder de indruk van mijn natuurtalent om met honden om te gaan en zij waren zo vriendelijk om me aan te bevelen bij hun vrienden en collega's, onder wie veel beroemdheden. Ik heb nooit geadverteerd, mijn zaak groeide dankzij mond-tot-mondreclame.

Algauw had ik een bloeiend bedrijf en was ik in staat om mijn eigen Dog Psychology Center in Zuid-Los Angeles te openen. Daar heb ik een roedel van dertig tot veertig honden die niemand anders wil hebben. De meeste van die dieren heb ik uit asiels gehaald of gekregen van hulporganisaties omdat ze als 'niet te plaatsen' worden beschouwd of vanwege gedragsproblemen afgestaan zijn door hun eigenaars. Aangezien er veel te weinig asiels zijn die weigeren dieren te doden, is inslapen helaas de enige oplossing voor de meeste dieren die zijn afgestaan. Maar de honden die ik heb geadopteerd worden na hun heropvoeding gelukkige en productieve roedelleden. Veel ervan komen uiteindelijk terecht bij liefhebbende en verantwoordelijke gezinnen. En gedurende de tijd dat ze deel uitmaken van mijn roedel dienen deze honden, die ooit ten dode waren opgeschreven, met de regelmaat van de klok als gastheer/-vrouw en voorbeeld voor de probleemhonden van mijn cliënten.

Er is een unieke behoefte bij Amerikaanse honden, die ik vanaf het eerste moment dat ik de overstap maakte naar de Verenigde Staten in hun ogen heb gezien en uit hun gedrag kon opmaken. De honden die in Amerika als huisdier worden gehouden verlangen naar iets wat de meeste in het wild levende honden van nature hebben: de kans om gewoon *hond* te zijn en deel uit te maken van een

stabiel en evenwichtig roedel. Amerikaanse honden worstelen met een probleem dat de meeste honden in de rest van de wereld vreemd is: de noodzaak om alles af te leren wat hun eigenaars ze liefdevol maar volkomen misplaatst hebben bijgebracht door hun pogingen om er vierbenige mensjes met een vacht van te maken.

Als kind in Mexico keek ik naar tv-programma's als *Lassie* en *Rin Tin Tin*, en droomde dat ik de allerbeste honden-‘trainer’ ter wereld zou worden. Tegenwoordig noem ik mezelf geen ‘trainer’ meer. Er zijn meer dan voldoende uitstekende trainers – mensen die je hond kunnen leren om te gehoorzamen aan bevelen als ‘zit’, ‘blijf’, ‘kom’ en ‘naast’. Dat soort dingen doe ik niet. Ik vang zware gevallen op. Mijn werk bestaat uit hondenpsychologie, waarbij ik probeer contact te krijgen met de geest van de hond en zijn of haar natuurlijke instincten om ongewenst gedrag te corrigeren. Ik gebruik geen woorden of bevelen. Ik gebruik energie en lichamelijk contact. Als ik bij een cliënt thuis kom, denkt de eigenaar veelal dat het aan de hond ligt. Ik ga er in mijn achterhoofd meestal van uit dat het probleem te wijten is aan de eigenaar. Ik zeg vaak tegen mijn cliënten dat ‘ik honden heropvoed, maar mensen train’.

De sleutel van mijn aanpak ligt in wat ik ‘de macht van het roedel’ noem. Aangezien ik ben opgegroeid op een boerderij, omringd door werkhonden die geen huisdieren waren, had ik een jarenlange ervaring in het omgaan met en gadeslaan van honden in hun natuurlijke ‘roedel’omgeving. Het begrip ‘roedel’ vormt een onuitwisbaar deel van het DNA van je hond. Elk roedel kent maar twee rollen: leider en volgeling. Als jij niet de roedelleider van je hond wordt, zal hij die rol op zich nemen en proberen de baas over jou te spelen. In Amerika worden de meeste honden verwend en overladen met genegenheid, ‘gewoon’ omdat hun baasjes denken dat dat voldoende is. Maar dat is het ‘gewoon’ niet. Een hond die alleen maar genegenheid krijgt, raakt uit zijn evenwicht. Door mijn cliënten ‘hondentaal’ bij te brengen, de taal van het roedel, laat ik hén kennismaken met een totaal nieuwe wereld. In mijn werk met cliënten

streef ik ernaar om zowel de mens als de hond een gezonder en gelukkiger leven te bezorgen.

In de Verenigde Staten worden meer dan vijftien miljoen honden als huisdier gehouden.¹ In de afgelopen tien jaar is de huisdierenindustrie twee keer zo groot geworden, met een jaaronzet van \$34 miljard – ja, miljard! Amerikaanse hondeneigenaren vertroetelen hun huisdier met dingen als groene krokodillenleren reistassen voor minuscule yorkshireterriërs à \$5700 per stuk en verzekeringspolissen waarvoor \$30.000 neergeteld moet worden.² Gemiddeld geven hondeneigenaars tijdens het leven van hun dier \$11.000 uit, en dat is nog maar een bescheiden schatting!³ Dit land kent ontegenzeggelijk de meest verwendde honden ter wereld. Maar zijn het ook de gelukkigste?

Mijn antwoord daarop luidt helaas ‘nee’.

Wat ik met dit boek hoop te bereiken is dat je na lezing ervan wat praktische technieken hebt geleerd om je hond met zijn problemen te helpen. Maar wat nog belangrijker is: ik wil je meer begrip bijbrengen voor de manier waarop jouw hond de wereld bekijkt, en wat hij of zij echt wil en nodig heeft om een rustig, gelukkig en evenwichtig leven te leiden. Ik ben ervan overtuigd dat vrijwel elke hond bij de geboorte volledig uitgebalanceerd is, en vrede heeft met zichzelf en de natuur. Pas als ze hun leven met mensen moeten delen ontwikkelen ze de gedragsstoornissen die ik ‘problemen’ noem. En als we het daarover hebben: is er iemand die geen problemen heeft? Als je je van mijn technieken bedient, is de kans groot dat je ook meer begrip krijgt voor jezelf. Je zult je eigen gedrag in een ander licht zien en misschien verander je zelfs wel de manier waarop je omgaat met je kinderen, je echtgeno(o)t(e) of je baas. Per slot van rekening zijn mensen ook roedeldieren! Ik heb vaker dan je voor mogelijk houdt te horen gekregen dat mijn technieken net zo goed mensen als honden hebben geholpen. Neem nou bijvoorbeeld het onderstaande fragment uit een kostelijke brief van een fan:

Lieve Cesar,

Heel hartelijk bedankt voor je programma 'Dog Whisperer'.

Het grappige is dat je ook mijn leven en dat van mijn gezin veranderd hebt, terwijl we niet eens een hond hebben.

Ik ben 41 jaar en moeder van twee kinderen (een vijfjarige zoon en een zesjarige dochter). Het kostte me ontzettend veel moeite om ze onder de duim te houden (ik kreeg te horen dat ze geen grenzen kenden en maar deden waar ze zin in hadden). Mijn kinderen liepen letterlijk over me heen, zowel in het openbaar als thuis. En toen zag ik jouw programma.

Sindsdien heb ik mezelf geleerd om een zelfverzekerder ouder te worden, door meer autoriteit uit te stralen en mijn recht op te eisen als gezaghebbende persoon. Ik heb mezelf ook geleerd om niet langer te vragen en te smeken of ze iets willen doen (bijvoorbeeld hun kamer op te ruimen, hun etensbordjes weg te brengen en hun gewassen en gestreken kleren op te bergen). Daardoor is niet alleen mijn leven veranderd, maar zij ook. Tot mijn verbazing zijn mijn kinderen gedisciplineerder geworden (en hebben minder vaak ruzie) en ik heb ontdekt dat ze het best leuk vinden om karweitjes te moeten doen en verantwoordelijkheid te hebben. Ze zijn trots als ze een taak vervuld hebben en ik vind het al even prachtig.

Je hebt niet alleen mensen geleerd hoe ze met hun honden moeten omgaan, je hebt ook mensen een spiegel voorgehouden.

Heel hartelijk bedankt!

De familie Capino

Ik ben honden veel verschuldigd. Het lijkt me duidelijk dat ze mijn middel van bestaan zijn, maar mijn dankbaarheid gaat veel verder. Dankzij honden ben ik een evenwichtig mens. Dankzij honden weet ik uit ervaring wat onvoorwaardelijke liefde inhoudt en als klein jongetje hebben ze me geholpen in de strijd tegen eenzaamheid. Dankzij honden weet ik wat het begrip 'familie' inhoudt en ze hebben me ook geleerd hoe ik samen met mijn vrouw een betere en evenwichtiger 'roedelleider' kan zijn voor mijn kinderen. Honden geven ons zoveel, maar wat krijgen ze daarvoor eigenlijk van ons

terug? Een plek om te slapen, voedsel, genegenheid... maar hebben ze daar genoeg aan? Ze zijn zo bereidwillig en onzelfzuchtig om hun leven met ons te delen. Kunnen we dan niet iets dieper in hun geest en hun hart kijken om erachter te komen wat ze werkelijk willen?

Inmiddels ben ik ervan overtuigd dat bepaalde hondenbezitters er eigenlijk niets voor voelen om hun hond voldoening te schenken, omdat ze bang zijn dat daarmee de voldoening verstoord wordt die hun hond hún schenkt. Maar in een ideale relatie hoort toch aan de behoeften van beide partners voldaan te worden?

Wat ik met dit boek hoop te bereiken is dat ik mijn lezers zal kunnen helpen om hun honden een fractie terug te geven van alles wat zij van hun honden krijgen.

EVEN OVER SEKSE

Ik ben opgegroeid in Mexico, een land met een cultuur die je gerust ‘macho’ mag noemen. Er zijn mensen in Amerika die het woord ‘seksistisch’ gebruiken. Welke naam je het beestje ook wilt geven, het is een cultuur waarin vrouwen niet op dezelfde manier worden gewaardeerd als het geval is in de Verenigde Staten. Vrouwen krijgen respect als moeder, maar hun persoonlijke waarde wordt absoluut onderschat. Vrouwen worden niet gestimuleerd om zelfvertrouwen te tonen of zich bewust te zijn van hun belang voor de maatschappij.

Sinds ik naar Amerika ben gekomen en met een Amerikaanse vrouw ben getrouwd heb ik in zekere zin een ‘heropvoeding’ gehad, dat wil zeggen dat ik er inmiddels van overtuigd ben dat een cultuur pas werkelijk gezond kan zijn als de waarde van de vrouw voldoende onderkend wordt. Ik vind het dan ook van het grootste belang dat het geslacht in mijn eerste boek op de juiste manier wordt aangepakt. Vandaar dat mijn medeauteur en ik hebben besloten op de volgende manier met dat onderwerp om te gaan.

Per hoofdstuk wisselen we de mannelijke en vrouwelijke voor- naamwoorden (bezittelijke en bijvoeglijke) af als we het over men-

sen hebben. Hetzelfde doen we met honden. Dat wil zeggen dat in het ene hoofdstuk 'hij' op een hond zal slaan en 'zij' op een mens. Daarna draaien we dat weer om, enzovoort.

Mijn briljante en mooie vrouw, Ilusion Wilson Millan, verdient de eer dat zij mij de ogen heeft geopend voor de onmisbare rol van vrouwen binnen ons menselijk bestaan. Zij zijn werkelijk het bindmiddel dat onze menselijke 'roedels' bij elkaar houdt.

Met het roedel in de bergen

PROLOOG

Een hondenleven

*H*et is kwart voor zeven in de ochtend en de zon begint net boven de toppen van de Santa Monica Mountains uit te piepen. We lopen in oostelijke richting en het pad is rustig en leeg. Ik heb nog geen enkel teken van menselijk leven gezien en dat is mooi. Als ik ga hardlopen in de heuwels – samen met een roedel van een stuk of vijfendertig loslopende honden – zorg ik er altijd voor dat ik de minst gebruikte paden volg. De honden zijn niet gevaarlijk, maar ze kunnen behoorlijk indrukwekkend zijn voor iemand die nog nooit eerder een man heeft zien rennen met een roedel honden op zijn hielen.

We hebben nu inmiddels bijna een halfuur hardgelopen en Geovani, mijn assistent, loopt achter de laatste hond en zorgt dat de achterblijvers het tempo bij kunnen houden en dat er niet eentje afdwaalt. Dat gebeurt eigenlijk nooit. Zodra we ons ritme hebben gevonden laten de honden en ik het stof op het pad opwaaien alsof we een eenheid zijn, één groot beest. Ik loop voorop en zij volgen. Ik kan hun zware ademhaling horen en het zachte geluid van hun poten op het pad. Ze zijn rustig en blij en ze draven opgewekt mee, kwispelend en met de kop omhoog.

De honden lopen in de volgorde van hun status achter mij aan, maar aangezien dit roedel veel groter is dan een wolvenroedel in het wild, hebben de

honden zelf een onderverdeling aangebracht in groepen, gebaseerd op een hoge, een gemiddelde en een lage mate van energie. (De kleinere honden moeten harder lopen om de rest bij te kunnen houden.)

Alle honden hebben hun aandacht gericht op het trekken en hun instincten vieren hoogtij. Af en toe heb ik het gevoel dat voor mij hetzelfde geldt. Ik haal diep adem – de lucht is helder en schoon en ik ruik geen spoor van de Los Angeles-smog. Het is een pure roes, een verrukkelijk gevoel. Ik voel me één met de natuur, het ochtendgloren en de honden. Ik ben een gezegend mens, schiet door mijn hoofd, dat het mij is gegund om als onderdeel van mijn levenswerk, mijn levensdoel, van deze dag te genieten.

Op een normale werkdag ga ik vanuit mijn huis in Inglewood, Californië, naar het Dog Psychology Center in Zuid-Los Angeles waar ik om ongeveer zes uur aankom. Samen met Geovani laat ik de honden dan uit op de zandvlakte die de ‘achtertuin’ van het Center vormt, om ze de kans te geven na de nacht hun behoefte te doen. Vervolgens laden we ze in een busje en zorgen ervoor dat we niet later dan halfzeven in de bergen zijn. Daar blijven we dan een uur of vier en wisselen stevige lichaamsbeweging af met wandelen en rust.

Het uitlaten gaat op de manier zoals ik hierboven omschreven heb: ik voer het roedel aan als een alfawolf en de honden volgen me. Het is een bont gezelschap, een mengelmoes van gewonde, afgedankte en verstoten asielhonden plus de honden van mijn cliënten die in het centrum zijn om ‘terug te keren naar hun wortels’, maar dan wel volgens hondenbegrippen. We hebben een onevenredig groot aantal pitbulls, rottweilers, Duitse herders en andere felle rassen, samen met springerspaniëls, Italiaanse windhonden, bulldogs en chihuahua’s. Als ik hardloop, zijn de meeste honden niet aangelijnd. Als een hond niet los kan lopen, gaat er een assistent mee en als we betwijfelen of een hond in staat is om zich als een gehoorzaam roedeldier te gedragen blijft hij thuis en zorg ik dat hij op een andere manier beweging krijgt. Ze mogen dan nog zo verschillend zijn,

in een roedel werken de honden samen. Hun diepgewortelde oerinstinct vertelt ze dat ze mij, hun ‘roedelleider’, moeten volgen en gehoorzamen en dat ze dat samen moeten doen. Iedere keer als we samen op stap gaan, wordt onze band sterker. Dat is de manier waarop een roedel honden volgens de natuur hoort te werken.

Wat echt opvalt, is dat er geen onderscheid bestaat tussen de verschillende rassen als we wandelen of hardlopen. Kortom, ze vormen één roedel. Maar als we gaan rusten, zoeken de rassen elkaar op. De rottweilers gaan bij elkaar liggen. Ze graven een gat om daarin uit te rusten. De pitbulls liggen op een hoopje, altijd midden in het roedel en in de volle zon. En de Duitse herders zoeken samen een plekje in de schaduw onder een boom. Ze hebben allemaal een eigen manier van doen. Maar als het weer tijd is om te gaan lopen, vormen ze opnieuw één groep, alsof er geen onderscheid bestaat. De hond en het dier erin is veel sterker dan het ras – in ieder geval bij de serieuze onderneming van het verplaatsen. Iedere dag die ik in het gezelschap van honden doorbreng, leer ik weer iets nieuws. Voor alles wat ik doe om ze te helpen, belonen ze me in duizendvoud.

De rottweilers rusten samen uit tijdens een lange wandeling

Inmiddels is het kwart voor elf geworden en zijn we weer terug in Zuid-Los Angeles. Na vier uur intensieve lichaamsbeweging in de bergen willen de honden niets liever dan water en terug naar huis. Als ze weer in het centrum zijn, gaan ze in de schaduw liggen van een twee verdiepingen hoge veranda, een boom met een grote bladerkroon of in ‘Thailand’ – mijn benaming voor een rij van vijf kleine, afgezonderde hondenhokken die bestemd zijn voor de kleinere honden. Een paar actievelingen vinden het lekker om eerst nog verkoeling te zoeken in een van onze zwembaden voordat ze gaan liggen. In de tijd dat ze rusten, ongeveer van elf tot twaalf uur, houd ik spreekuur en neem nieuwe honden op in het Center. De beste manier om een nieuwe, onevenwichtige hond in een stabiel roedel te introduceren, is als het hele roedel op apegapen ligt.

Als ze voldoende beweging hebben gehad en uitgerust zijn, hebben de honden hun eten verdiend... precies zoals dat in de natuur het geval zou zijn. Ik geef er de voorkeur aan om hun eten zelf klaar te maken, en ik meng het en schep het op met mijn blote handen, zodat hun eten altijd de geur van de roedelleider heeft. Het hele voedingsritueel in het Dog Psychology Center neemt anderhalf tot twee uur in beslag en de bedoeling ervan is dat het een psychologische uitdaging voor de honden is of, om het in mensentaal te zeggen, een oefening in ‘zelfbeheersing’. De honden gaan in een rij voor me staan en wachten. Alleen de zachtaardigste, kalmste en meest ontspannen hond krijgt als eerste te eten. Daardoor leren alle andere honden dat ze sneller hun zin krijgen naarmate ze zich zachtaardiger en meer ontspannen opstellen. De honden moeten naast elkaar eten, zonder te vechten of zich dominant te gedragen ten opzichte van het voedsel. Dat is een enorme geestelijke uitdaging voor een hond, maar het zorgt er wel voor dat het roedel geen problemen kent.

Zodra de honden hebben gegeten en hun behoefte hebben gedaan zijn ze weer toe aan wat lichaamsbeweging. Inmiddels hebben jullie al wel begrepen dat ik ervan overtuigd ben dat zowel structuur als

veel lichaamsbeweging het beste hulpmiddel is om honden te helpen het evenwicht te hervinden dat ze zouden hebben als ze een natuurlijk leven konden leiden, zonder bemoeienis van mensen.

Onze volgende oefening is de zwaarste van de hele dag: rolschaatsen. Geloof het of niet, maar de meeste honden vinden het heerlijk om mee te rennen als ik ga rolschaatsen. Ze genieten van de uitdaging om een roedelleider op wielen bij te kunnen houden! Ik kan niet meer dan tien honden per keer meenemen bij het rolschaatsen, dus dat betekent drie of vier sessies achter elkaar. Halverwege de middag hebben ze allemaal een beurt gehad. De honden zijn bekaf en ik ook. Terwijl zij een paar uurtjes gaan liggen slapen, houd ik me bezig met telefonische consulten en kantoorwerkzaamheden. Rond vijf uur gaan we weer naar buiten en dan wordt er twintig minuten met de bal gespeeld. In het Dog Psychology Center kunnen tussen de dertig en de veertig honden gewoon één bal apporteren zonder dat er gevochten wordt. Dat noem ik de 'macht van het roedel' bij het stimuleren van goed gedrag.

Vanaf het moment dat de zon langzaam maar zeker verdwijnt, daalt er rust neer over het roedel. Dit is de beste tijd om alleen te werken met bepaalde honden die dat nodig hebben. Neem bijvoorbeeld Beauty, een slungelige Duitse herder, die veel last heeft van door angst veroorzaakte agressie. Als iemand naar haar toekomt, krimpt ze in elkaar en gaat ervandoor of valt aan. Om haar aan te lijnen moet ik achter haar aan rennen tot ze doodmoe is en vervolgens wachten tot ze zich overgeeft. Het is best mogelijk dat ik dat een slordige duizend keer zal moeten doen voordat het tot haar doordringt dat de simpelste oplossing is om naar mij toe te komen als ik mijn hand uitsteek. Omdat Beauty de hele dag samen met het roedel heeft meegedaan aan alle oefeningen is ze op dat moment in de beste gemoedstoestand om samen met mij aan haar problemen te werken.

Tegenwoordig, meer dan tien jaar nadat het Dog Psychology Center zijn deuren opende, heb ik een kleine staf die, behalve mijzelf en

mijn vrouw Ilusion, bestaat uit vier andere, trouwe werknemers. We zorgen gemiddeld voor een aantal van tussen de dertig en de veertig honden. Veel van de honden uit het roedel van het centrum zijn al vanaf het begin bij ons. Sommige daarvan beschouwen we als onze huisdieren en die mogen 's avonds met ons mee naar huis. We zijn aan veel van die dieren zo gehecht geraakt dat we moeten kiezen welke we meenemen. Andere honden zijn regelmatig terugkerende bezoekers en eigendom van vaste cliënten die de evenwichtige uitwerking van het roedel op hun dieren op prijs stellen. Dat zijn cliënten die hun honden altijd naar ons brengen als ze op reis moeten. Voor hun honden, die psychisch volkomen gezond zijn, is een verblijf in het roedel net zoiets als kamperen met een stel oude vrienden.

De rest van de honden in het centrum zijn tijdelijke bezoekers, honden die ik hiernaartoe heb gehaald om ze te kunnen heropvoeden. De verhouding tussen de 'vaste klanten' van het roedel en de 'gasten' is ongeveer fiftyfifty. Sommige van die 'gasten' zijn honden die uit asiels komen, honden die dus waarschijnlijk een spuitje krijgen als ze niet snel gesocialiseerd kunnen worden. De rest bestaat uit honden van privé-clieënten. Ik verkondig graag dat de honden van cliënten de dieren zijn die ervoor zorgen dat de zaak gezond blijft, terwijl de asielhonden voor mijn karma zorgen. Voor het merendeel van mijn privé-clieënten is het niet nodig dat hun honden naar het centrum komen, precies zoals niet iedere menselijke patiënt behoefte heeft aan groepstherapie als er psychische problemen zijn. De meeste gevallen die ik in behandeling heb, betreffen honden die gewoon een strengere hand van hun eigenaren nodig hebben om weer op het rechte pad te komen, dat wil zeggen: regels en grenzen plus een consequente aanpak van tot hier en niet verder in hun eigen huis. Maar er zijn dus ook gevallen waarbij de beste oplossing is om de honden hierheen te halen, waar ze met behulp van de steun en de invloed van hun eigen soortgenoten weer kunnen leren om hond te zijn.

Omdat zoveel van onze honden afkomstig zijn van hulporganisaties, is er een groot aantal bij met een hartverscheurende voorgeschiedenis – af en toe het gevolg van de onvoorstelbare wreedheid waarmee bepaalde mensen dieren behandelen. Rosemary is een voorbeeld daarvan. Zij is een bastaardpitbull die was gefokt om het bij illegale hondengevechten tegen andere honden op te nemen. Nadat ze een belangrijk gevecht verloren had, werd ze door haar eigenaars met benzine overgoten en in brand gestoken. Een hulporganisatie wist haar leven te redden en ze herstelde van haar brandwonden, maar het was duidelijk dat die afschuwelijke ervaring haar veranderd had in een hond die gevaarlijk agressief was tegenover mensen. Ze begon mensen te bijten. Het verhaal van Rosemary kwam mij ter ore nadat ze twee bejaarde mannen had aangevallen, waarop ik meteen aanbod om haar op te nemen en mijn best te doen haar te heropvoeden.

Van Rosemary werd gezegd dat ze een dodelijk gevaarlijke hond was. Maar toen ik haar meenam naar het centrum, bleek het een fluitje van een cent om haar weer op het rechte pad te brengen. Het enige wat ze nodig had was een veilige plek en vastberaden leiding om haar vertrouwen in de mens te herstellen. Voor die tijd had ze zich geïntimideerd gevoeld door mensen, dus was ze meteen in de aanval gegaan. Want zij wist niet beter dat, als ze dat niet deed, de persoon in kwestie haar pijn zou doen. Het heeft me niet meer dan twee dagen gekost om haar vertrouwen te winnen. Daarna werd ze de liefste en gehoorzaamste hond die je je kunt voorstellen. Ze was geen geboren moordenaar, dat hadden mensen van haar gemaakt. Zodra ze in het Center kwam wonen, waar ze voortdurend in aanraking kwam met stabiele, evenwichtige honden, bleek ze een uiterst eenvoudig geval.

Rosemary is inmiddels geadopteerd door een gezin dat dol op haar is en dat gewoon niet kan geloven dat ze ooit agressief tegenover mensen is geweest. Ze bleek een van de beste ambassadeurs te zijn voor het Dog Psychology Center die ik me ooit had kunnen wensen.

Popeye werd net als Rosemary zwerfend op straat aangetroffen door een hulporganisatie en kwam bij ons terecht omdat de hulpverleners hem niet aankonden. Popeye is een raszuivere pitbull die tijdens een van die illegale gevechten een oog kwijt is geraakt. Toen hij daardoor zijn waarde had verloren, wilden zijn eigenaars hem niet meer en ze schopten hem de deur uit. Maar terwijl hij moest leren leven met één oog werd Popeye erg argwanend tegenover andere honden. Zijn blik op de wereld was gekrompen en hij voelde zich kwetsbaar, en daar reageerde hij op door andere honden maar meteen heel agressief te benaderen om ze te intimideren en dat draaide bijna altijd op vechten uit. Vervolgens begon hij mensen aan te vallen. Toen hij bij mij kwam, was hij heel opdringerig, dominant en gespannen. Hij was een veel moeilijker geval, omdat hij zoveel wilskracht had, dus ik moest met hem veel voorzichtiger en extra op mijn hoede zijn. Tegenwoordig is hij een minzaam en vertrouwd lid van het roedel. En hier doet niemand moeilijk over het feit dat hij maar één oog heeft.

We hebben veel pitbulls in het roedel, niet omdat die gevaarlijker zijn dan andere honden, maar omdat ze een van de felste rassen zijn en vaak voor hulporganisaties het moeilijkst om mee om te gaan, vooral als de honden problemen hebben, met name wanneer ze agressief zijn. Helaas voor pitbulls worden ze vaak alleen maar als waakhond of voor illegale gevechten gefokt. Ze zijn op die manier min of meer geconditioneerd om de agressieve kant van hun karakter te tonen.

Preston is ook een pitbull en hij is een kolos. Hij woonde bij een tachtigjarige man en had zijn hele leven met die meneer opgesloten gezeten in een appartement. Omdat Preston van nature een kalme hond is, werd hij nooit destructief... tenminste niet zolang zijn eigenaar nog in leven was. Preston was erbij toen zijn baasje overleed en hij werd gevonden door de huisbaas, die de Amanda Foundation belde. Toen zij hem kwamen halen, was hij heel schuchter. Schuchtere honden worden vaak uit angst agressief. Toen ze Preston in een

hok stopten en hem daar vervolgens weer uit probeerden te halen, viel hij naar iedereen uit. Omdat hij zo'n kanjer is, werden de hulpverleners bang voor hem. Maar toen ik hem meenam naar het centrum, zag ik direct dat hij eigenlijk een angstige, onzekere knul was. Hij was een van de zeldzame honden die ik vanaf het eerste moment in het roedel heb gezet. Omdat Preston van nature zo'n rustige knaap is, pikte hij onmiddellijk de ontspannen, stabiele sfeer binnen het roedel op en vertoonde eigenlijk vrijwel meteen hetzelfde soort gedrag. Hij kalmeerde ogenblikkelijk en hoewel de meeste bezoekers hem nog heel eng vinden, ken ik zijn geheim: hij is echt een zachtaardige reus.

Hoewel ik er in het centrum geen lievelingetjes op nahoud, is Scarlett, een kleine, zwart-witte Franse bulldog, een van de honden waaraan ik bijzonder gehecht ben geraakt. Ik neem haar vaak mee naar huis en mijn zoons beschouwen haar als een van onze huisdieren.

Scarlett was de laatste aanwinst in een huis vol honden en andere huisdieren. Haar eigenaars hadden een konijn dat losliep, waarop het door Scarlett werd gegrepen en een oog kwijtraakte. Ik ben naar het huis van de eigenaars gegaan en heb daar met Scarlett gewerkt, omdat ik het helemaal niet nodig vond om haar mee te nemen naar het Center. Het probleem lag niet bij Scarlett, maar bij haar baasjes. Er was geen discipline in dat huis – geen regels, geen grenzen, geen consequente aanpak – en de eigenaars waren zelden thuis om een oogje te houden op al die loslopende dieren op hun terrein. Ik heb de eigenaars een heleboel huiswerk gegeven, maar er veranderde niets. Een paar weken later beet Scarlett een chihuahua die daar ook woonde een poot af. Omdat Scarlett de agressiefste hond van hun roedel was en bovendien de laatste aanwinst, kreeg zij opnieuw de schuld. Ik zag geen uitweg voor haar in dat huis en bood aan om haar bij mij onder te brengen. Nu is ze zo lief en kalm dat ik haar overall mee naartoe kan nemen. Ik heb het gevoel dat ze me geluk brengt. Iedere keer als ik wel een beetje geluk kan gebruiken, wrijf

ik haar namelijk over haar buik, alsof ze een Boeddhabeeldje is. Tot op heden heeft ze me nog nooit in de steek gelaten.

Oliver en Dakota zijn twee bruin-met-wit gevlekte springerspaniëls. Ze hebben allebei lichamelijke problemen die het gevolg zijn van inteelt, zoals hardnekkige oog- en oorontstekingen. Dakota is er het ergst aan toe. Ik geloof dat je van elke hond die je in je leven tegenkomt iets kunt leren. Dakota was de hond die me kennis liet maken met neurologisch letsel – en dat is een probleem waaraan ik niets kan doen. Dakota's gedrag is volkomen geschikt. Alles wat hij doet – van zijn geflaf tot de manier waarop hij achter schaduwen aanzit – is volslagen onevenwichtig. Omdat agressie binnen het roedel niet getolereerd wordt – nooit ofte nimmer – doen de andere honden hem niets en heeft hij een vredig bestaan. In de natuur zou hij een doelwit vormen en aangevallen worden omdat hij kwetsbaar is en daar zou hij waarschijnlijk niet overleven.

Ik zou jullie het liefst willen voorstellen aan alle honden in het roedel, want over elk dier valt wel een boeiend verhaal te vertellen. Maar er is nog iets wat ze allemaal gemeen hebben: het feit dat ze met hun eigen soort samenleven, is van groot belang. En dat zou niet zo zijn als ze samenleefden met een gezin dat uit mensen bestaat. Dan zouden ze het best goed hebben en waarschijnlijk ook wel verwend worden. Maar in hun leven zou dat primaire belang ontbreken. En als honden hun bestaan met soortgenoten delen – ongeacht van welk ras – dan voelen ze zich compleet.

Ik wou dat alle honden in Amerika – en in de hele wereld – net zo evenwichtig en voldaan konden zijn als de honden in mijn roedel. En het is mijn levensdoel om te helpen bij de heropvoeding van zoveel mogelijk 'probleemhonden'.

Als de avond valt, wordt het voor mij tijd om terug te gaan naar mijn mensenroedel: mijn vrouw, Ilusion, en onze beide zoons, Andre en Calvin. Geovani blijft 's avonds in het centrum om voor de honden te zorgen en ze in hun kennels te doen als het tijd wordt om te gaan slapen. Als ze een uur of acht lichaamsbeweging hebben gehad,

zijn ze bekaf. Morgen zal het hele gebeuren weer van voren af aan beginnen, samen met mij of met een van mijn collega's bij het centrum. Dit is mijn leven – een hondenleven – en ik vind dat ik gezegend ben met een dergelijk bestaan.

En met dit boek nodig ik jullie allemaal uit om samen met mij te kijken wat dat inhoudt.

Mijn familie op de boerderij in Ixpalino. V.l.n.r.: mijn moeder, grootmoeder, zusje, nichtje, grootvader en ik